

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економічних відносин та фінансів
Кафедра економіки та бізнесу

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ
Методичні рекомендації
до організації та проведення практики
для здобувачів денної та заочної форм навчання
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 051 «Економіка»,
освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»

Харків

2024

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економічних відносин та фінансів
Кафедра економіки та бізнесу

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Методичні рекомендації
до організації та проведення практики

для здобувачів денної та заочної форм навчання
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 051 «Економіка»,
освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»

Затверджено
рішенням науково-методичної
комісії факультету економічних
відносин та фінансів
Протокол № 10
від 28.06.2024 р

Харків
2024

УДК 658(073)

Н 31

Схвалено на засіданні кафедри економіки та бізнесу

Протокол № 16 від 21 червня 2024 р.

Рецензент:

Ю. Л. Філімонов, канд. екон. наук, доц., завідувач кафедри глобальної економіки Державного біотехнологічного університету

Н 31 Наскрізна програма : методичні рекомендації до організації та проведення практики для здобувачів денної та заочної форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 «Економіка», освітньо-професійна програма «Економіка підприємства» / ДБТУ ; уклад. : О. А. Круглова. – Харків, 2024. – 15 с.

Наскрізна програма розроблена для здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» (освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»), які навчаються за денною та заочною формами; науково-педагогічних працівників, відповідальних за організацію та проведення практики; керівників від баз практик (підприємств, організацій, установ), які приймають здобувачів освіти для проходження практики. Програма є керівним документом для учасників освітнього процесу, що забезпечує ефективну реалізацію практичного компонента освітньої програми.

УДК 658(073)

Відповідальна за випуск: О. А. Круглова, канд. екон. наук, проф.

©Круглова О. А., 2024

© ДБТУ, 2024

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Опис практик	4
2. Зміст практик	7
3. Бази практик	8
4. Керівництво практиками	9
5. Підбиття підсумків і оцінювання результатів практик	10
Список використаних джерел	13

ВСТУП

Практична підготовка здобувачів вищої освіти є обов'язковим компонентом освітньої програми. Практика забезпечує студентам можливість застосовувати отримані теоретичні знання у практичних умовах. Вона спрямована на формування професійних компетенцій, розвиток самостійності, відповідальності та здатності до вирішення реальних виробничих завдань.

Наскрізна програма практики є основним навчально-методичним документом, у якому розглядаються загальні питання організації, проведення та підсумків усіх видів практики здобувачів освіти рівня бакалавр спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» [1].

Наскрізна програма практики розроблена на основі Положення «Про організацію освітнього процесу в Державному біотехнологічному університеті» (рішення Вченої ради ДБТУ, протокол № 10 від 30 червня 2023 р.), Положення «Про практичне навчання здобувачів вищої освіти Державного біотехнологічного університету» (рішення Вченої ради ДБТУ, протокол № 10 від 30 червня 2023 р.) [2, 3].

1. ОПИС ПРАКТИК

1.1. Мета практики

Мета практики – формування у здобувачів освіти комплексного розуміння економічних процесів, поглиблення та закріплення теоретичних знань, набуття практичних навичок економічного обґрунтування управлінських рішень, розвитку здатності ефективно функціонувати в умовах вирішення реальних виробничих завдань, виховання у студентів потреби саморозвитку, творчого використання знань у практичній діяльності.

Практика за спеціальністю 051 «Економіка» освітньої-професійної програми «Економіка підприємства» (бакалавр) передбачає такі види: навчальна практика «Вступ до фаху та академічна доброчесність», навчальна практика з економіки підприємства, тренінг із планування діяльності підприємства, виробнича практика.

Метою навчальної практики «Вступ до фаху та академічна доброчесність» є формування у студентів розуміння про майбутню професійну діяльність, основи академічної доброчесності, етичні принципи навчання та досліджень, а також розвиток навичок ефективного навчання, самоорганізації та застосування етичних стандартів у освітньому процесі.

Метою навчальної практики з економіки підприємства є закріплення теоретичних знань, отриманих під час вивчення дисципліни, розвиток практичних навичок аналізу економічної діяльності підприємства, планування його ресурсів та оцінки ефективності господарських рішень.

Метою тренінгу з планування діяльності підприємства є надання учасникам практичних знань і навичок для розробки ефективних планів розвитку підприємства, визначення цілей, оптимального використання ресурсів і прийняття обґрунтованих рішень у динамічному бізнес-середовищі.

Метою виробничої практики є поглиблення теоретичних знань, здобутих під час навчання, та набуття практичних навичок застосування економічних методів та інструментів у реальних умовах функціонування підприємств, організацій чи установ.

1.2. Характеристика практик

Види практики за спеціальністю 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» (бакалавр) та їх основні характеристики щодо обсягу та форми контролю наведено в таблиці 1.

Навчальні практики «Вступ до фаху та академічна доброчесність» та з економіки підприємства проводяться у навчальних аудиторіях університету, а також на провідних підприємствах, в організаціях та установах України, що відповідають вимогам щодо практичної підготовки бакалавра з економіки [2, 3]. Завданням цих практик є ознайомлення здобувачів зі специфікою спеціальності. Окремі розділи навчальних практик можуть виконуватися в екскурсійному варіанті на підприємствах України. Керівництво практикою забезпечують науково-педагогічні працівники університету. Зміст, форми, тривалість, терміни проведення навчальної практики визначаються навчальним планом, програмою та графіком практики.

Тренінг – форма практичного навчання шляхом інтенсивного спілкування учасників освітнього процесу для розуміння ключових понять і

закономірностей явищ дисципліни. Тренінг ініціює комунікативність, самостійність і здатність здобувачів до прийняття рішень, взаємодії, сприяє інтенсивності навчання [3, с. 3]. Терміни проведення тренінгових занять визначаються навчальним планом, програмою та графіком проведення навчальних занять.

Таблиця 1 – Види практики за спеціальністю 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» (бакалавр)

Назва практики	Семестр	Кредити	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
			Усього годин	у т.ч.		форма контролю	Усього годин	у т.ч.		форма контролю
				аудиторні	самостійна робота			аудиторні	самостійна робота	
Навчальна практика «Вступ до фаху та академічна доброчесність» (ОК37)	2	6	180	28	152	залік	180	12	168	залік
Навчальна практика з економіки підприємства (ОК38)	4	6	180	28	152	залік	180	12	168	залік
Тренінг з планування діяльності підприємства (ОК39)	6	6	180	28	152	залік	180	18	162	залік
Виробнича практика (ОК40)	8	6	180	–	180	залік	180	–	180	залік

Виробнича практика є заключним етапом теоретичного і практичного навчання. Вона проводиться на підприємствах України на випускному курсі з метою узагальнення і вдосконалення набутих знань, практичних умінь і навичок, оволодіння професійним досвідом та готовністю випускників до самостійної трудової діяльності [3, с. 5].

2. ЗМІСТ ПРАКТИК

Навчальна практика «Вступ до фаху та академічна доброчесність». Завданням практики є ознайомлення здобувачів освіти зі специфікою спеціальності, особливостями навчання в університеті на засадах сучасних процесів у європейській та міжнародній освіті, формування вміння студента самостійно й ефективно навчатися та в перспективі успішно реалізуватися як фахівцю. Під час практичних занять студенти виконують письмові завдання в аудиторії, здійснюють пошук інформації в Інтернеті та її систематизацію, виконують індивідуальні завдання.

Практика спрямована на ознайомлення з ключовими аспектами спеціальності «Економіка» та особливостями ОПП «Економіка підприємства», особливостями та професійними викликами бакалавра з економіки; засвоєння принципів академічної доброчесності; формування розуміння важливості етичної поведінки у професійній та академічній сфері; розвиток аналітичного мислення та навичок критичного оцінювання інформації.

Навчальна практика з економіки підприємства. Практика включає завдання для ознайомлення з основними аспектами функціонування підприємства, його внутрішнім середовищем, зовнішніми умовами функціонування; проведення аналізу ефективності використання ресурсів підприємства, набуття навичок складання економічних розрахунків та оцінювання ефективності діяльності підприємства; виконання практичних завдань, що відображають реальні виробничі ситуації.

Практика спрямована на ознайомлення студентів із реальними умовами функціонування підприємств; вивчення основних методів економічного обґрунтування рішень із функціонування та розвитку підприємства; формування вміння застосовувати економічні інструменти для вирішення практичних завдань; розвиток навичок обґрунтування рішень з функціонування та розвитку підприємства з урахуванням економічних показників; виховання професійного підходу до оцінки та оптимізації економічних процесів.

Тренінг з планування діяльності підприємства. Тренінг містить завдання з визначення основних етапів планування діяльності підприємства та ключових ресурсів для досягнення цілей діяльності. Досягнення цілей на цьому етапі практичної підготовки здобувачів здійснюється шляхом роботи

в малих групах та виконання здобувачами освіти завдань із планування показників діяльності підприємства та ресурсного їх забезпечення.

Тренінг спрямований на формування розуміння принципів планування; вивчення інструментів аналізу ринку, конкурентного середовища та внутрішніх ресурсів підприємства; розробку покрокових планів досягнення цілей діяльності підприємства; розвиток навичок командної роботи, делегування завдань і контролю виконання; підвищення здатності адаптувати плани до реальних умов і забезпечувати їх успішну реалізацію.

Виробнича практика. Виробнича практика має за мету закріплення комплексу знань і набуття навичок роботи за обраною спеціальністю, збір і підготовку матеріалів для виконання кваліфікаційної роботи. Практика спрямована на ознайомлення з організаційною структурою та основними процесами діяльності підприємства; вивчення принципів економічного аналізу, фінансового планування та управління ресурсами; формування вмінь самостійно проводити економічні розрахунки, оцінювати ефективність діяльності та розробляти рекомендації для її покращення; набуття досвіду підготовки управлінських рішень на основі аналізу економічних показників; розвиток професійної компетентності, комунікаційних навичок та відповідального ставлення до виконання завдань.

3. БАЗИ ПРАКТИК

Базами для проведення навчальних практик для здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» Державного біотехнологічного університету є навчальні аудиторії, навчально-наукові й навчально-науково-виробничі лабораторії університету, навчально-наукові та виробничі центри університету.

Інші бази практики використовуються з числа установ, провідних підприємств, організацій різноманітної форми власності, що мають належні умови для виконання програми практики відповідно до вимог освітньо-професійної програми підготовки фахівців. Із такими базами практичного навчання укладаються відповідні типові договори. Термін дії договору встановлюється на період проведення конкретного практичного навчання або на термін до 5 років.

Здобувачі можуть самостійно, за погодженням із деканатом факультету і кафедрою, обирати для себе базу практики, пропонувати її для використання (за умови забезпечення виконання програми практики) та укладання договору [3, с. 6].

4. КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКАМИ

Керівництво навчальними практиками та тренінгом здійснюють провідні викладачі кафедри економіки та бізнесу.

Керівництво виробничою практикою здобувачів освіти на базах практики здійснюють: від університету – викладачі кафедри економіки та бізнесу, від бази практики – фахівці підприємства (головні та провідні спеціалісти).

Особливості практичного навчання здобувачів вищої освіти під час здійснення освітнього процесу в дистанційних умовах [3, с. 10-11].

Практичне навчання всіх здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітніми програмами підготовки фахівців усіх освітніх рівнів, здійснюється згідно із затвердженим графіком освітнього процесу. Дистанційна форма практичного навчання, як і звичайна, має сприяти закріпленню теоретичних знань і набуттю здобувачами практичних умінь і навичок (компетентностей) із обраної освітньої програми.

Для організації дистанційної форми практичного навчання здобувачів завідувачам кафедр, гарантам освітніх програм, керівникам практики від кафедр необхідно:

- забезпечити доступ здобувачів освіти до методичних рекомендацій щодо виконання практичних завдань і спостережень із необхідним відеосупроводом для самостійного оволодіння здобувачами методиками й практичними навичками відповідно до програм практики, перевірити виконання зазначеного;

- забезпечити доступ здобувачів освіти до наявних переліків баз різних областей України для практичної підготовки і стажування здобувачів, із метою можливого дистанційного вивчення ними структури, досягнень та напрямів діяльності тощо, а також за погодженням із керівниками практики від кафедр направляти здобувачів на виробничу практику за місцем проживання.

Для організації дистанційної форми проведення навчальних та виробничих практик керівникам практики від кафедр необхідно:

- організовувати й дистанційно проводити співбесіди зі здобувачами для чіткого виконання ними обов'язків та усвідомлення їхньої особистої відповідальності за якісне опрацювання завдань програми практики, дотримання вимог безпеки життєдіяльності тощо;

- систематично дистанційно контролювати виконання програми практики здобувачів та забезпечити передачу заключного звіту для зберігання на кафедрі;

- своєчасно заповнювати відомості обліку успішності, після завершення терміну практики й захисту звітів надіслати їх сканкопії (фотокопії, скринкопії тощо) на електронну пошту деканату факультету.

Керівнику виробничої практики університету слід підтримувати постійний зв'язок із базовими підприємствами, господарствами, установами, головними фахівцями та спеціалістами галузей виробництва, дослідними й науково-дослідними структурами університету та іншими виробничими формуваннями для забезпечення належного керівництва й контролю проведення практики в дистанційних умовах.

5. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ І ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Підбиття підсумків практики здійснюється після її закінчення, за результатами виконання програми. Формою звітності за практикою є звіт [3, с. 9].

Зміст звіту, його оформлення та критерії оцінювання визначаються робочою програмою та методичними вказівками враховуючи вид практики.

Звіт про виконання програми виробничої практики оцінюється керівником від бази практики і разом зі щоденником, характеристикою подається на рецензування керівнику практики від кафедри. Захист звіту за результатами виробничої практики проводиться перед кафедральною комісією, склад якої формує деканат факультету.

Здобувачу, який не виконав програму практики частково або з поважних причин, термін її виконання може бути перенесений на інший період відповідним наказом ректора; якщо програма практики не виконана повністю або частково без поважних причин, то може бути надане право повторного проходження практики в інший час. Здобувач, який не виконав програму практики й не атестований за її результатами, відрховується.

Академічна доброчесність. Звіти за всіма видами практик мають бути підготовані з дотриманням вимог академічної доброчесності, що включає належне оформлення посилань на використані джерела, унікальність тексту, виключення будь-яких форм плагіату й самоплагіату, а також самостійне виконання завдань і дотримання етичних норм під час написання.

Оцінювання результатів практики. Оцінювання результатів практики відбувається відповідно до принципів та критеріїв, передбачених її робочою програмою. Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри економіки та бізнесу. Шкалу для оцінювання результатів практики наведено в таблиці 2.

Таблиця 2 – Шкала оцінювання: національна та ECTS і критерії оцінювання до визначення рівня знань і навичок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	Зараховано
82–89	B	
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	
35–59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	Не зараховано

Джерело: [2, с. 27].

Критерії оцінювання:

1) Зараховано (90–100 балів).

Завдання практики виконано повністю, вчасно. Звіт підготовано відповідно до вимог, здано на перевірку у встановлені терміни. Матеріал у звіті подано послідовно, логічно, розрахунки виконано правильно, висновки обґрунтовані, за текстом є посилання на джерела інформації. Звіт оформлено охайно, табличний та графічний матеріали чіткі, структуровані та відповідають змісту роботи. Під час захисту здобувач/-ка демонструє вільне володіння матеріалом, упевнено відповідає на запитання, аргументує

свої висновки та поєднує теоретичні знання з практичними аспектами діяльності.

2) Зараховано (82–89 балів).

Завдання практики виконано повністю, вчасно. Звіт підготовано відповідно до вимог, здано на перевірку у встановлені терміни. Матеріал у звіті подано послідовно, логічно, розрахунки виконано правильно, проте не всі висновки однозначні, за текстом є посилання на джерела інформації. Звіт оформлено охайно, табличний та графічний матеріали чіткі, структуровані та відповідають змісту роботи. Під час захисту здобувач/-ка демонструє володіння матеріалом, проте припускає неточності за окремими питаннями.

3) Зараховано (74–81 балів).

Завдання практики виконано повністю, вчасно. Звіт підготовано відповідно до вимог, здано на перевірку у встановлені терміни. Матеріал у звіті подано послідовно, логічно, розрахунки загалом виконано правильно, здобувач/-ка припускається деяких помилок, проте вони несуттєві та не впливають на загальні висновки за звітом, не всі висновки однозначні, за текстом є посилання на джерела інформації. Звіт оформлено охайно, табличний та графічний матеріали чіткі, структуровані, відповідають змісту роботи. Під час захисту здобувач/-ка демонструє володіння матеріалом, допускає неточності за окремими питаннями, не всі положення виступу аргументовані.

4) Зараховано (64–73 бали).

Завдання практики виконано повністю, вчасно. Звіт підготовано та здано на перевірку у встановлені терміни. Розрахунки загалом виконано правильно, здобувач/-ка припускається помилок, не всі висновки однозначні, за текстом є посилання на джерела інформації. Звіт оформлено з порушенням вимог, табличний та графічний матеріали структуровані, відповідають змісту роботи. Під час захисту здобувач/-ка припускається помилок у відповіді на запитання, не всі положення виступу аргументовані.

5) Зараховано (60–63 бали).

Завдання практики виконано повністю. Звіт підготовано та здано на перевірку у встановлені терміни. Розрахунки виконано з помилками, висновки неоднозначні, посилання на джерела інформації за текстом відсутні. Звіт оформлено з порушенням вимог, табличний та графічний матеріали структуровані, відповідають змісту роботи. Під час захисту здобувач/-ка припускається помилок у відповіді на запитання, не всі положення виступу аргументовані.

6) Не зараховано (35–59 бали).

Завдання практики виконано неповністю. Звіт підготовано, здано на перевірку з порушенням установлених термінів. Розрахунки виконано з помилками, висновки неоднозначні, посилання на джерела інформації за текстом відсутні. Звіт оформлено з порушенням вимог, табличний та графічний матеріали структуровані, відповідають змісту роботи. Під час захисту здобувач/-ка не відповідає на запитання, припускається помилок у відповіді на запитання, не всі положення виступу аргументовані.

7) Не зараховано (0–34 бали).

Здобувач без поважних причин не виконав програму практики та/або не здав звіт та/або не захистив звіт.

Список використаних джерел

1. Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства». URL: <https://biotechuniv.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/051b-ep-24.pdf>.

2. Положення «Про організацію освітнього процесу в Державному біотехнологічному університеті» : ухвалено рішенням Вченої ради ДБТУ, протокол № 10 від 30 червня 2023 р.

3. Положення про практичне навчання здобувачів вищої освіти Державного біотехнологічного університету : ухвалено рішенням Вченої ради ДБТУ, протокол № 10 від 30 червня 2023 р.

Навчальне видання

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Методичні рекомендації
до організації та проведення практики

Укладач:

КРУГЛОВА Олена Анатоліївна

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman.
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.
Ум. друк. арк. 0,9.
Державний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44